

THE RIGHTS OF MINORITIES (THE SAMPLE OF AUSTRALIA)

AZINLIK HAKLARI (AVUSTURYA ÖRNEĞİ)

Oğuzhan BİNGÖL¹

Abstract

The case of minority rights has a long history, however; with the developments in Southern and Eastern Europe in 80's, it has been even more of an issue. After these developments, under the umbrella of international organisations as United Nations (UN), Council of Europe (CE), The Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE), Organisation for Security and Co- operation in Europe (OSCE) , substantial steps have been taken for the standardisation of minority rights. In this study, within the context of the steps taken by the international organisations, Austria will be taken as a model and the historical development of the minority rights and the practices in this field will be analysed.

Keywords: Minority, Minority Rights, Austria, Constitution, Agreement.

Özet

Azınlık hakları meselesi uzun bir tarihsel geçmişe sahip olmasına rağmen özellikle 1980'li yılların sonlarında Güney ve Doğu Avrupa'daki gelişmelerle birlikte daha da önem kazandı. Bu gelişmelerden sonra uluslararası örgütlerden BM, Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK)/ Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) çatısı altında azınlık haklarının normlaştırılmasına yönelik önemli adımlar atıldı. Bu çalışmada uluslararası örgütlerin attığı bu adımlar bağlamında Avusturya Devleti örnek alınarak azınlık haklarıyla ilgili tarihsel gelişim ve bu alandaki uygulamalar incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Azınlık, Azınlık Hakları, Avusturya, Anayasa, Antlaşma

¹ Dr., wittgenstein23@hotmail.com

Giriş

Modern anayasaların önemli görevlerinden biri, devlet içinde yaşayan azınlıkları yasal koruma altına almaktır. Anayasanın etnik, dilsel, dinsel çeşitliliği ve azınlıkları ayrımcılığa karşı koruması önemlidir. Azınlığın korunmasıyla ilgili gelişme ve deneyimleri dikkate aldığımızda, “herkesin kanun önünde eşit olması” ilkesinin bu sorunu çözmeye yetersiz kaldığı görülür. Azınlık haklarının garanti altına alınması için devletlerin o azınlıkların kendi kimliğini, dilini, kültürünü ve dinini korumalarını sağlayacak ve geliştirmelerini teşvik edecek önlemleri de almaları gerekir. Bunun yapılmadığı durumlarda azınlıklara karşı siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik ayrımcılığın olumsuz etkileri siyasi ve sosyo-kültürel gerginliklere neden olur (Bingöl, 2013: 3). Bu tür bir gerginliği önlemenin yolu, azınlık hakları konusunda olumlu adımlar atmış ve demokratik kültürü içselleştirmiş ülkelerin deneyimlerini paylaşmak ve bu deneyimlerin olumlu yanlarından yararlanma imkânlarını araştırmaktır. Elbette, her ülkenin azınlık haklarını belirleyen kendine ait tarihsel gerçekleri ve gelenekleri vardır. Günümüzde bu tarihsel gerçekler ve gelenekler dışında azınlık haklarının korunmasını belirleyen önemli etkenlerin başında uluslararası antlaşmalara dayalı baskı ve direktifler gelmektedir.

Bu makalede, demokrasi çitası görece yüksek olan Avusturya Devleti'nin azınlık hakları ve azınlık politikası ele alınacaktır. Çalışmanın amacı, uluslararası aktör ve kurumların azınlık haklarıyla ilgili ulaşmaya çalıştığı standardizasyon bağlamında yapılan gelişmeleri ele alarak Türkiye'den farklı bir gelenek ve politikaya sahip Avusturya devletinin bu konuda attığı adımları incelemektir. Çalışmada öncelikle “azınlık” kavramının kökeni, uluslararası alanda yapılan tanımlamalar, ikinci dünya savaşından sonra ortaya çıkan uluslararası sözleşmelerde azınlıkların mevcut hukuki durumu ele alınacaktır. Daha sonra sırasıyla Avusturya'da azınlık haklarının tarihsel ve hukuki gelişimi ile yürürlüğe giren yasaların uygulamasında azınlıklara mensup kişilerin karşılaştıkları sıkıntılar ele alınarak analiz edilecektir.

Tanım ve Kavramlar

Çoğu bilimsel çalışmada ele alınan kavramın tanımlanması önemli bir yer tutar. Açık uçlu olan ve bilim tarafından tanımlanmayan kavramlar genellikle kendi yoluna gider ve bu nedenle de yorumlanması tüm yönleri açık bir hale gelir. Bundan kaynaklı olarak da bu terimlerin tanımlanmaması belirli politik amaçlar için kullanılma tehlikesini beraberinde getirir. Bu tür kötüye kullanmayı engellemek adına en azından bilimsel bir tanım yaparak bir nebze olsa olumsuzluğun önüne geçilebilir. Bu temel kaygılar azınlık kavramı içinde geçerlidir. Azınlık kavramı uzun bir geçmişe dayanmasına rağmen, bugüne kadar terimin ne olduğuna dair uluslararası hukuk çerçevesinde yasal olarak genel geçer kabul edilmiş bir tanımlı yoktur. Bu nedenle uluslararası hukuk sistemi içinde sık sık “azınlık”, yerine “ulusal azınlıklar” kavramı kullanılmaktadır (Ermacora, 1993: 34).

Azınlık terimi, devlet kuramında sayısal olarak çoğunluğun karşısındaki insan grupları için kullanılmaktadır. Etimolojik kökeni Latince “minor”den türemiş, küçük veya az anlamına gelir (Gilbert, 2001: 19). Uluslararası hukukta genel kabul gören geçerli bir azınlık tanımı olmamasına karşın, 19. yüzyıldan itibaren azınlıklarla ilgili hususlar, devletlerarası antlaşmalarla düzenlenmiştir (Gilbert, 2001: 24-25). Azınlık tanımıyla ilgili en önemli adımlardan biri “Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi”nin Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından kabul edilmesinden bir yıl sonra İnsan Hakları Komisyonu'na bağlı bir alt Komisyon olan “Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması” tarafından sözleşmenin 27. maddesinin uygulama imkânıyla ilgili araştırma yapılmasına karar verilmesidir. 1969 yılında Ekonomik ve Sosyal Konsey'in onayı alındıktan sonra, 27. maddenin uygulama

İnkânıyla ilgili Alt Komisyonun Raportörü olan İtalyan Profesör Francesco Capotorti 1971 yılında görevlendirildi. (Ermacora, 1988: 29; Blumenwitz, 1992: 49-50; Capotorti, 1991: 605). Capotorti 1979 yılında İnsan Hakları Komisyonu'na sunduğu ve oy birliğiyle kabul edilen raporda azınlıkla ilgili aşağıdaki tanımı önermiştir:

Bir devletin nüfusunun geri kalanına göre sayısal olarak az olan, egemen konumda bulunmayan, üyeleri o devletin vatandaşı olan ve nüfusun geri kalanından farklı etnik, dinsel ya da dilsel özelliklere sahip olan, kültürlerini, geleneklerini, dinlerini veya dillerini korumaya yönelik üstü örtülü de olsa bir dayanışma duygusu gösteren grup bir azınlıktır (Akademik Perspektif, Erişim: 25. 01. 2015).

Capotorti'nin bu tanımında, nesnel ve öznel özellikler aynı derecede vurgulanmıştır. Nesnel özellikler bir ülkenin nüfusu içinde sayısal olarak azınlıkta kalan, egemen konumda olmayan ve belirli etnik, dinsel ve dilsel özelliklere sahip olma durumunu; öznel özellikler ise dayanışma ve kendi dilini, kültürünü ve geleneğini koruma arzusunu ön plana çıkarmaktadır. Bu kriterler dışında göze çarpan diğer önemli bir husus ise azınlık statüsünün sadece ait olduğu devletin vatandaşı olan kişilere tanınması ve yabancı işçilerin, göçmenlerin ve sığınmacıların bu azınlık tanımı dışında tutulmasıdır. 1985 yılında azınlık kavramı Kanadalı insan hakları uzmanı J. Deschenes öncülüğünde BM bünyesinde ikinci bir kez tartışılmıştır. Deschenes tarafından sunulan raporda azınlıkla ilgili tanım şu şekildedir:

Bir ülkenin nüfusu içinde sayısal olarak azınlıkta kalan, idareci olarak görev yapmayan, tarihsel olarak söz konusu devletin topraklarının belirli bir bölümünü işgal eden, devletin vatandaşları olarak kabul edilen bireyleri nüfusun diğer kesiminden farklı etnik, dinsel, dilsel veya kültürel özelliklere sahip ve kendi kültürlerini, geleneklerini, din ve dillerini koruma amaçlı gizli veya açık bir birliklilik sergileyen toplumsal grup (Akademik Perspektif, Erişim: 25. 01. 2015).

Deschenes'in azınlık tanımı ile Capotorti'nin azınlık tanımı arasındaki büyük farklılık yoktur. Her iki tanımda da azınlıkların kendi kültürlerini, geleneklerini, din ve dillerini korumasını ve geliştirmesini sağlayan nesnel ve öznel özelliklerin karışımından oluşmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Azınlık Haklarıyla İlgili Uluslararası Gelişmeler

İkinci Dünya savaşından sonra uluslararası düzeyde azınlıkların korunması ve azınlıklara karşı ayrımcılığın önlenmesiyle ilgili çalışmalar sırasıyla Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) çatısı altında atılmıştır. 1945 yılında yürürlüğe giren BM antlaşmasında üye devletlerin ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklere saygının geliştirilip güçlendirilmesi konusunda çaba göstermesi taahhüt edilmiştir (Heintze, 1998: 21). Bu antlaşmanın 1, 13, 55, 62 ve 76. maddeleri ise sadece negatif hakları içermektedir. Belirtilen bu maddeler azınlıkların kendi kültürel özelliklerini korumalarına ve geliştirmelerine değil, sadece ayrımcılıkların önlenmesiyle ilgili hükümleri içermektedir (Berber ve Randelzhofer, 1983: 18-36). BM antlaşmasının dışında 1948 yılında imzalanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi ve 1966 yılında kabul edilen Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmesi azınlıkların korunması konusunda sadece dolaylı hükümler içermektedirler (Tretter, 1993: 168-170). Konuyla ilgili en önemli belgelerden biri 1976 yılında yürürlüğe giren "Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi"dir. Sözleşmenin 27. maddesi azınlıkların korunmasının önemini şöyle vurgular:

Etnik, dinsel veya dilsel azınlıkların bulunduğu bir devlette, böyle bir azınlığa mensup bulunan kişiler grubun diğer üyeleri ile birlikte toplu olarak kendi kültürel haklarını kullanma kendi dinlerinin gereği ibadeti etme ve uygulama veya kendi dillerini kullanma hakları engellenmez (TBMM, Erişim: 01.02.2015).

Uluslararası hukuk sisteminde 27. madde evrensel hukuk açısından bir norm teşkil eder (Heintze, 1998: 25). Madde yakından incelendiğinde üç çeşit azınlığın söz konusu olduğu görülür: Etnik, dinsel ve dilsel. Bu maddede azınlıklar için önemli başka bir nokta ise hem bireysel hem de grup haklarını (yani din, dil ve kültürün birlikte kullanılması gibi hakları) içermesidir. 18 Aralık 1992 yılında onaylanan “Ulusal veya Etnik, Dinsel veya Dilsel Azınlıklara Mensup Olan Kişilerin Haklarına Dair Bildiri” azınlıkların korunması açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Bildiri tam olarak azınlığın ne anlamına geldiğine dair herhangi bir tanım getirmemesine rağmen içerdiği hükümler “Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi”nin 27. maddesinin ötesine geçmektedir. Bildiri, BM’ye üye devletlerden kendi sınırları içinde ulusal ya da etnik, kültürel, dinsel ve dilsel kimliklerini korumak ve bu kimliğin geliştirilmesi için koşulların yaratılmasını teşvik etmeye yönelik tedbirler almalarını talep etmektedir (Heintze, 1998: 40).

Avrupa Konseyi’nde de azınlık haklarıyla ilgili önemli ilk adım 1953 yılında yürürlüğe giren “İnsan Hakları ve Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi”nin (AİHS) 14. maddesidir. Madde, azınlıkların korunmasıyla ilgili doğrudan bir hüküm içermez ama belli bir ayrımcılık yasağı ön görür:

Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal ya da başka görüşler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensup olmak, servet, doğuş veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeksizin sağlanır (Hyd, Erişim: 02.02.2015).

1980’li yılların sonunda Güney ve Doğu Avrupa devletlerinde ortaya çıkan ayaklanmalar ve ulusal çatışmalar üzerine Avrupa Konseyi bunları önlemek için etkili bir politika geliştirmeye başladı. Bu bağlamda azınlıkların korunmasına ilişkin ilk adım 1998 yılında “Avrupa Bölgesel Diller ve Azınlık Dillerini Koruma Anlaşması” Avrupa Konseyi tarafından onaylandı ve anlaşmanın önsözünde üye ülkelerden bölgesel veya azınlık dillerinin korunması ve teşvik edilmesi talep edildi. Anlaşmanın 1. maddesinin a paragrafı bölgesel ve azınlık dillerinin tanımını yapmaktadır:

- (...) i. Bir devletin toprakları içinde bu devletin geriye kalan nüfusundan sayıca daha az bir grup oluşturan vatandaşları tarafından geleneksel olarak kullanılan ve
- ii. Devletin resmi dil(ler)inden farklı olan; devletin resmi dilinin diyalekti ve/veya göçmen dillerinin diyalekti kapsam dışındadır; (BUED, Erişim:02. 02. 2015).

Azınlıkların korunmasına yönelik bir başka adım, Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen ve 1998 yılında yürürlüğe giren “Ulusal Azınlıkların Korunması İçin Çerçeve Sözleşme”dir. Bu anlaşmanın özeliği ulusal azınlıkların korunması ile ilgili olan ilk çok taraflı ve yasal olarak bağlayıcı bir sözleşme olmasıdır (Pfeil, 2006, s. 454; Hummer, 2004: 32). Anlaşmanın ön sözü şu şekildedir:

(...) Çoğulcu ve hakiki bir demokratik toplumun, her bir kişinin üyesi bulunduğu ulusal azınlığın etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliğine saygı gösterilmesini değil, ama bunun yanısıra onların bu kimliklerini ifade etmelerine, saklı tutmalarına ve geliştirmelerine elveren uygun koşulların yaratılmasını gerektirdiğini değerlendirerek; (...) (İHD, Erişim:04. 02. 2015).

Avrupa Konseyinde tarafından kabul edilen kararların uygulamada iyi işleyen bir kontrole tabi tutulmasından dolayı uluslararası hukukta bağlayıcı bir yanı vardır. Bu

kontrol mekanizmalarının merkezinde “İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi” (AİHM) durmaktadır (Pfeil, 2006: 444).

AGİK/AGİT çatısı altında da azınlıkların korunmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. 1975 yılında kabul edilen Helsinki Nihai Senedi çerçevesinde ulusal azınlıkların üyeleri ile ilgili önemli hükümler geliştirilmiştir. Örneğin bu senedin VII. maddesi şöyledir:

(...) Ülkelerinde ulusal azınlıklar bulunan katılan - Devletler, bu azınlıklardan olan kişilere, yasa önünde eşitlik hakkını tanırlar; bu kişilere, insan haklarından ve temel özgürlüklerden etkin olarak tümüyle yararlanma olanağını sağlarlar ve bu biçimde, bu alandaki yasal haklarını korurlar. (...) (Hyd, Erişim: 04. 02. 2015).

Burada özellikle ulusal azınlıklara ait toplulukların bireysel haklarıyla birlikte aynı zamanda meşru çıkarlarının korunması gerektiği vurgulanmaktadır. Doğu Avrupa'daki siyasi toplumsal gelişmelerden sonra AGİK/AGİT belgelerinde azınlık haklarıyla ilgili değişiklikler önemli bir yer tutmaya başladı. Bu alanda önemli bir gelişme olarak 1989 yılında AGİK'in Viyana'da yapılan konferansındaki hükümleri belirtmek gerekiyor. Bu hükümlerin en önemlisi Viyana AGİK Konferansının sonuç toplantısının nihai belgesinin 19. paragrafında aşağıdaki gibi kaleme alınmıştır:

Onlar (Katılımcı devletler) kendi ülkelerindeki ulusal azınlıkların etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliklerini koruyup geliştirmelerini sağlayacak şartları yaratacaklardır. Bu azınlıklara ait bireylerin haklarını serbestçe kullanmalarına saygı duyup başkaları ile tam eşitliklerini sağlayacaklardır (Hummer ve Karl, 2009: 308).

Konferansa katılan devletler, 1975 tarihli Helsinki Nihai Senedi'nin aksine, çeşitli ulusal azınlıkların etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliklerini sadece korumakla değil, aynı zamanda ulusal azınlıkların haklarını korumaya ve geliştirmeye yönelik gerekli şartları hazırlamakla da yükümlüdürler. Burada katılımcı devletlerin azınlıklar lehine pozitif hukuk anlamında aktif müdahalesi söz konusudur (Blumenwitz, 1992: 52). Azınlık hakları yönünde atılan diğer önemli bir adım, 29 Haziran 1990 yılında Kopenhag'daki AGİK toplantısında gelişti. Kopenhag toplantısının sonuç belgesinde ulusal azınlıklara mensup kişiler için geniş hükümler yer almaktadır. Azınlıkların hakları bu belgenin IV. bölümünün 30 ile 40 maddeleri arasında ele alınmaktadır. Bu belgenin 35. maddesi azınlıkların korunması ile ilgili AGİK çatısı altında alınan önceki kararlarla karşılaştırıldığında daha olumlu hükümler içermektedir. Burada azınlıkların korunmasına yönelik yerel ve özerk yönetimleri düzenleyen hükümler ön görülmektedir. Maddenin içeriği şu şekildedir:

Katılımcı devletler, ulusal azınlıklara mensup bireylerin haklarına, onların kamu işlerine etkin bir şekilde katılımlarının sağlanmasına, kimliklerinin korunmasına ve geliştirilmesine ilişkin işlere dâhil olmalarına saygı duyacaklardır. Katılımcı devletler, belirli ulusal azınlıkların etnik, kültürel, dilsel ve dinsel kimliklerini korumak amacıyla, ilgili devletin politikası ile uyum içinde, bu tür azınlıkların özgül, tarihsel ve bölgesel koşullarını dikkate alan uygun yerel ya da özerk yönetimler kurmaya çalışırlar (Hummer ve Karl, 2009: 361).

Avusturya'da Azınlık Hakları

Avusturya azınlık haklarıyla ilgili tarihsel gelişim Türkiye'den farklı bir geleneğe sahiptir. Türkiye'de, azınlık haklarıyla ilgili yürürlükte olan hükümler dünya standartlarının aksine, sadece gayrimüslim gruplar için geçerlidir. Kabul edilen gruplar ise; Ermeniler, Rumlar ve Yahudilerdir (Oran, 2004: 47). 1923 yılında imzalanan Lozan anlaşmasının 37. ve 45. maddeleri arasındaki bölümde Türkiye'de yaşayan bu üç gayrimüslim topluluğa azınlık olarak kendini koruma ve geliştirme

hakki verildi. Bu anlaşmanın tarihsel kökleri 1454 yılında Osmanlıdaki millet sisteminin toplumsal yapısına kadar gerilere gitmekte ve azınlıklar etnik ve dilsel anlamda değil sadece dini ve mezhepsel farklılıklara göre tanımlanmaktadır. Gayrimüslimler millet sisteminde kendi mezhepsel farklılıklarına göre bölünmüş ve azınlık statüsünden dolayı ikinci sınıf vatandaş olmalarına rağmen, kendi içinde kapalı ve özerk olan aynı zamanda kendi yasalarına göre yönetiliyorlardı (Zaffi, 2006: 137; Oran, 2011: 16).

Türkiye'deki azınlık tanımının aksine Avusturya uluslararası ölçekte azınlıklarla ilgili antlaşmalarda tanımlanan dini, etnik ve dilsel kriterleri dikkate almaktadır. Avusturya, Birinci Dünya Savaşı sonrası yıkılan Habsburg İmparatorluğu'nun halefi devlet olarak 1918 yılında kurulmuştur. Avusturya Cumhuriyeti'nin azınlık haklarının tarihi 19. yüzyıla kadar dayanmaktadır. 1804 yılında Habsburg Monarşisi kendisine tabii olan ülkelerden "Avusturya İmparatorluğu" adı altında yeni bir devletleşme sürecine girdi. 1848 yılına kadar imparatorluk herhangi bir anayasa olmadan mutlakiyetçi bir şekilde yönetildi. Bu süre zarfında hükümdarlığın gücünü kontrol eden veya sınırlayabilen hiçbir kurum yoktu (Pelinka ve Rosenberger, 2000: 17). 1848 burjuva devriminin bir sonucu olarak bir kurucu meclis seçildi. Bu meclis tarafından hazırlanan anayasa (Kremsier Anayasası) hem burjuva devriminin koşulları hem de Macaristan'da ve Piemont'da meydana gelen bağımsızlık hareketlerinin imparatorluk askerleri tarafından bastırılmasından sonra yürürlüğe giremedi. Böylece, imparator, Kremsier Anayasası'nı görmezden gelme yoluna giderek gücünü arttırdı (Pelinka ve Rosenberger, 2000: 18).

Avusturya İmparatorluğu yeni kurulan iki devlet olan İtalya ve Almanya'ya karşı yürüttüğü savaşı kaybettikten sonra, imparator mutlak monarşiyi meşruti monarşiyeye çevirmek zorunda kaldı. Bunun sonucu olarak da 1867 yılında imparator Macaristan ile bir uzlaşmaya yapmak zorunda kalarak ülkeyi "Avusturya - Macaristan" adı altında yeniden inşa etti. Aynı yıl, imparatorluğun Avusturya parçası için anayasal bir öneme sahip olan "Temel Kanun" (Das Staatsgrundgesetz, StGG) kabul edildi. Birinci Dünya Savaşı'nda Avusturya İmparatorluğu'nun yenilgisi Habsburg Monarşisi'nin sona ermesi ve onun yerine Avusturya Cumhuriyeti'nin ilan edilmesiyle son buldu (Pelinka ve Rosenberger, 2000: 22).

Avusturya Cumhuriyeti'nin azınlık sorunlarıyla ilgili araştırmalarıyla tanınan Baumgartner ve Perching'e göre, ülkenin azınlık politikalarının en önemli özelliği azınlıkların yaşadığı bazı eyaletlerin azınlıklarla ilgili farklı uygulama geleneklerinin varlığıdır. Bu bağlamda, ilk göze çarpan Karintiya (Kärnten) ve Burgenland eyaletlerinin arasındaki farklılıktır. Azınlıkla ilgili farklı uygulama geleneğinin kökeni imparatorluğun Avusturya ve Macaristan parçalarının ayrı bir siyasi çerçeve içinde hareket etmesinden kaynaklanmaktaydı (Baumgartner, 1995: 15). 19. yüzyıla kadar, Habsburg Ailesi devletin merkezi gücünü ülkedeki aristokrasiye karşı birleştirmek için güçlü bir ordu ve ayrıca mümkün olduğu kadar etkili bir bürokrasi ağı kurmaya çalıştı. Habsburg Ailesi bu politikayı gerçekleştirmede başarılı olamayınca bu kez siyasi Katolizme ideolojik bir zırh olarak sarılmak zorunda kaldı. Bunun dışında liberal partiler Avusturya ve Macaristan'da Habsburg Monarşisi aleyhine güçlenmeye başladı. Liberallerin belirgin olan anti klerik tutumu, burjuva devriminin talepleri ve sanayileşme sonrası hızla gelişen ilerlemeyle güçlendi. Viyana'daki merkezi hükümet liberallerin Monarşi'de adım adım zemin kazanmasını engellemek için, çeşitli dilsel azınlıkları kazanmak adına Katolik Kilisesinin etkisini onlar üzerinde kullanmaya çalıştı. Bu kutuplaşma Monarşi'nin Avusturya parçasında muhafazakâr ve burjuva-liberal taraflar arasında süren gerilimlere neden oldu. 1869 yılında liberallerin etkisiyle monarşinin bu parçasında "İlköğretim Okul Yasası" yürürlüğe girince kilisenin okul üzerindeki etkisi ortadan kalktı. Kilisenin okul üzerindeki etkisinin

ortadan kaldırmasının nedeni öğretmenler ve papazlar arasındaki gerginliğin artırarak büyüyen bir bölünmeyle sonuçlanmasıdır. Öğretmenlerin milliyetçi Alman tutumu özellikle liberal idare, papazların azınlık politikasındaki rolleri ise İmparatorluk tarafından desteklendi (Baumgartner, 1995: 15-16).

İmparatorluğun Avusturya parçasının azınlık politikası için en önemli adım olan ve 21. Aralık 1867 yürürlüğe giren anayasal değerde olan Das Staatsgrundgesetz (StGG) dir. Bu anayasada Avusturya Cumhuriyeti'nin şekillenmesinde etkili olan ve araştırmamız bakımından önem taşıyan 19. madde şöyledir:

- (1)Devletin tüm kabileleri eşittir ve her kabile kendi milliyetini ve dilini korumak ve geliştirmek için dokunulmaz hakka sahiptir.
- (2)Okul, resmi daire kamusal yaşamda alışılmış bütün dillerin eşitliği devlet tarafından kabul edilmektedir.
- (3)Bir kaç kabilenin yaşadığı bölgelerde kamu eğitim kurumları, bu kabilelerin her birinin ulusal ikinci bir dil öğrenmek için bir zorunluluk kullanmadan kendi dillerinde eğitim için gerekli kaynakları almak şekilde düzenlenmelidir (Kodex, 2006: 158).

Bu madde Habsburg Monarşisi'nde yaşayan çeşitli etnik grupların kendi ulusal kimliğiyle, dilini koruma ve geliştirme hakkına ek olarak, okul, resmi daire kamusal yaşamda alışılmış bütün dillerin kullanımında tam eşitliğini sağlar. Aynı zamanda bu maddede yer alan hükümlerde Habsburg Monarşisi'nin Avusturya parçasında yaşayan farklı etnik gruplar için kültürel özerklik dile getirilmektedir (Ermacora, 1963: 529). Bu maddenin kapsamının bugün Avusturya'da geçerli olup olmadığı şeklindeki tartışma sonrası BM'nin talebi üzerine Avusturya hükümetinin yayınladığı bir bildiriye, bu maddenin Avusturya için hala bağlayıcı olduğu belirtildi (Ermacora, 1963: 531).

1921 yılına kadar Macaristan'a ait olan Burgenland'da toplumda karşılaştırılabilir herhangi bir ulusal farklılaşma olmadı. 1918 yılına kadar Habsburg Monarşisi'nin bir parçası olan Macaristan'da- Avusturya parçasının aksine- eğitim sisteminde dinle devlet arasındaki ayırım söz konusu değildi. Macar eğitim sisteminin neredeyse tamamı çeşitli inanç topluluklarının elinde olduğu Almanca, Macarca ve Hırvatca hem yerel nüfusun günlük konuşma dili hem de kilise ve okul dili olarak kullanılmaya devam etmiştir (Baumgartner, 1995: 16). Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra monarşiden cumhuriyete dönüşen Avusturya, itilaf devletleri ile imzaladığı Saint-Germain Barış Antlaşmasıyla (StV.v.St.G) azınlık haklarını korumakla yükümlü oldu ve bu haklar daha sonra Avusturya Federal Anayasa'nın (B-VG) 149. maddesinin 1. fıkrasıyla güvence altına alındı (Veiter, 1970: 480; Öhlinger, 1998: 375). Antlaşmanın azınlık haklarıyla ilgili en önemli hükümleri 66, 67 ve 68. maddelerdir. Maddelerin hükümleri aşağıdaki gibidir:

Madde 66: Tüm Avusturya vatandaşları ırk, dil veya din ayrımı yapılmaksızın yasa önünde eşittir ve aynı medeni ve siyasal haklardan yararlanacaklardır. Din, inanç ya da mezhep farklılıkları hiçbir Avusturya vatandaşına medeni ve siyasal haklarından, özellikle kamu hizmet ve görevlerine kabul edilme, yükselme ve onurlanma ya da çeşitli mesleklerde ve iş kollarında çalışmasına engel olmayacaktır. Hiçbir Avusturya vatandaşına özel ve ticaret ilişkilerinde, din ve basınla ilgili ya da herhangi bir çeşit yayın konusunda ve açık toplantılarda dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır. Avusturya hükümeti tarafından devlet dilini tanıtmaya saklı kalmak kaydıyla Almancadan başka dil konuşan Avusturya vatandaşlarına, mahkemelerde kendi dillerini sözlü ya da yazılı olarak kullanabilmeleri için makul olanaklar sağlanacaktır.

Madde 67: Herhangi bir ırk, din ya da dil azınlığına ait Avusturya vatandaşları hem yasal bakımından hem de uygulamada diğer Avusturya vatandaşlarına uygulanan aynı muamele ve aynı güvencelerden yararlanacaklardır; Özellikle giderleri kendilerine ait olmak üzere her türlü hayır kurumuyla, dinsel ya da sosyal kurumlar, okullar ve diğer öğretim ve eğitim kurumları kurmak, yönetmek ve denetlemek ve buralarda kendi dillerini serbestçe kullanmak ve dini ayinleri serbestçe yapmak konularında eşit hakka sahip olacaklardır.

Madde 68: Kamusal eğitim için Avusturya hükümeti Almanca dilinden farklı bir dil konuşan Avusturya vatandaşı olan uyruklarına önemli bir oranda yaşadıkları kent ve ilçelerde böylesi uyruklarının çocuklarına ilköğretim okullarında kendi dilleri aracılığıyla öğretim verilmesi için yeterli olanak sağlayacaktır. Bu hüküm Avusturya hükümetini bu okullarda Almanca'yı mecburi dil kılmaktan alı koymayacaktır. Herhangi bir ırk, din ya da dil azınlığına mensup Avusturya vatandaşları önemli bir oranda yaşadıkları kent ve ilçelerde bu azınlıkların eğitim, din ya da hayır amaçlı devlet, belediye yada başka bütçelerden yararlanmaları ya da bu bütçelerin kullanılmasında hakkaniyetli bir pay almaları teminat altına alınacaktır. Söz konusu paylar, bu kurum ve kuruluşların yetkili temsilcilerine ödenecektir (Kodex, 2006: 161-162).

Bu antlaşma, StGG'in aksine azınlık haklarını bireysel haklarla sınırlıyor. Anlaşmada kavramsal olarak anlaşılması zor ifadeler yer almaktadır. Örneğin "yeterli olanak sağlanması" ile kastedilen şeyin ne olduğu, Milletler Cemiyeti'nin 66. maddesinde tam olarak tanımlanmış değildir. BM çatısı altında alınan tedbirlerin gereğinin yerine getirilmesini talep etmek için, bazı koşulların karşılanması gerekmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla bir azınlık grubuna ait üyelerin "önemli bir oranda" gibi muğlak bir ölçüde belirli bir alanda yaşaması gerekiyor. Milletler Cemiyeti "önemli bir oranda"yı belirlenmesini sağlayan azınlıklar için kastedilen tam yüzdenin, yani sayının ne olduğunu, tek tek devletlerin inisiyatifine bırakmıştır (Veiter, 1970: 496; Sulzbacher, 2008: 54). Avusturya bu asgari oranı yaklaşık % 20 olarak kabul etmektedir (Inzko, 1988: 176). 1955 yılında Avusturya ikinci dünya savaşını kazanan müttefik güçlerle Viyana'da "Devlet Antlaşması"nı (Der Staatsvertrag „StV") imzaladı. Antlaşmanın 7. maddesi Avusturya'da yaşayan azınlıkların korunması için özel bir önemi sahiptir. Bu madde aşağıdaki hükümleri içerir:

1. Karintiya, Burgenland ve Steiermark'ta yaşayan Sloven ve Hırvat azınlığına ait Avusturya vatandaşları, kendi kuruluşları, toplantıları ve kendi dillerinde yayın yapma hakkı olmak üzere, tüm diğer Avusturyalı vatandaşlarıyla aynı koşullar altında aynı haklara sahiptirler.
2. Onlar Sloven veya Hırvat dilinde hazırlık dersleri ile önemli bir oranda yaşadıkları yerde ortaöğretim okulları açma hakkına sahiptirler; Bu bağlamda, okul müfredatı gözden geçirilecek ve Sloven veya Hırvat okullar için okul denetiminde bir şube kurulacaktır.
3. Sloven, Hırvat veya karışık nüfusun Karintiya, Burgenland ve Steiermark'da yaşadığı bölgelerin idari ve adli makamlarda Sloven veya Hırvat diline Almancanın yanında resmi dil olarak izin verilmiştir. Bu bölgelerde, topografik yapıya uygun yazılar ve işaretler hem Sloven veya Hırvat diliyle hem de Almanca yazılır.
4. Avusturya vatandaşı olan Karintiya, Burgenland ve Steiermark'ın Sloven veya Hırvat azınlıkların bu bölgelerin kültürel, idari ve yargı kurumlarına diğer Avusturya vatandaşlarıyla aynı koşullarda katılma hakkı vardır.
5. Hırvat veya Sloven halkının kendine has özelliklerini ya da azınlık olarak kendi haklarını hedef alan kuruluşların faaliyeti yasaktır (Kodex, 2006: 446-447).

Bu anlaşmada göze çarpan ilk şey, sadece iki azınlığın, yani Karintiya ve Steiermark'taki Sloven'ler ile Burgenland'daki Hırvat'ların tanınmasıdır. 7. maddenin içerisinde yer alan 2, 3 ve 4. paragraflarındaki hükümler 4 Mart 1964 tarihli Anayasa kanunu uyarınca anayasal statüye yükseltilmiştir (Sulzbacher, 2008: 57). StV.v.St.G'den farklı olarak StV adı geçen azınlıkların toprak kapsamını tam olarak tanımlamıştır. Alan olarak belirlenen eyaletler Karintiya, Burgenland ve Steiermarkt'tır. Ayrıca antlaşma, özellikle okul sistemine ilişkin, adı geçen azınlıklar için kültürel hakları garanti eder (Pöllinger, 2001: 112).

StV hükümlerine ek olarak, Temmuz 1976 yılında yürürlüğe giren "Ulusal Azınlıklar Yasası" ile (Das Volksgruppengesetz, „VGG") azınlıkların korunmasına yönelik önemli bir adım atıldı. Bu yasa ile Avusturya'da etnik gruplara hukuki bir statü kazandırıldı. VGG 1955 yılında yürürlüğe giren StV'nin 7. maddesinde belirtilen hükümlerin uygulanması olarak anlaşılmalıdır. Bu yasa sadece StV'nin 7. maddesinde ismi geçen azınlıklar için değil, Avusturya'da yaşayan bütün otokton (yerleşik) azınlıkların ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik tasarlanmıştır (Baumgartner, 1995: 21). VGG'nin 1. maddesinin 2. paragrafı uyarınca etnik azınlıkların tanınması için önemli kriterler şöyle sıralanmaktadır:

Avusturya Federal bölgesinin herhangi bir parçasında ikamet eden ve yerleşik olan gruplardan Avusturya vatandaşı ana dili Almanca olmayan ve kendine has ulusal karakteriyle, Federal Kanun anlamında, etnik grup olarak sayılır (Kodex, 2006: 342).

VGG'ye göre Avusturya'da azınlık yani otokton etnik gruplar olarak tanınan azınlıklar Sloven, Hırvat, Çek, Slovak, Macar ve Romanlardır. Bu yasada yeni olan durum "Etnik Grup Danışma Kurulları"nın (Volksgruppenbeiräte) kurulmasıdır. Kurullar, etnik grupların siyasi katılımı için birer araçlardır. Ancak, hükümet için sadece danışma rolü olarak işlev görmekteler (Baumgartner ve Perchinig, 1996: 517). Avusturya etnik grup haklarına ilişkin diğer bir önemli gelişme, etnik azınlık haklarının 1 Ağustos 2000 tarihinde B-VG'nin 8. maddesi içine alınmasıdır. B-VG' nin 8. maddesine göre:

(1) Federal kanunların kendi dillerini konuşan azınlıklara tanıdığı haklar saklı kalmak kaydıyla, Cumhuriyetin resmi dili Almancadır.

(2) (Federasyon, eyaletler ve belediyeler olarak) Cumhuriyet, zaman içerisinde tekemmül etmiş dil ve kültürel çeşitliliğine bağlıdır ve kadim etnik gruplarla ifadesini bulur. Bu etnik grupların dillerine ve kültürlerine ve daimi mevcudiyetlerine ve korunmalarına saygı gösterilecek, bunlar koruma altına alınacak ve teşvik edilecektir (Adaletbiz, Erişim: 08. 02. 2015).

Bu Anayasal madde, Avusturya'nın dilsel ve kültürel çeşitliliğini vurgulamakta ve etnik grupların kimliklerinin korunmasını ve gelişimini sağlamayı teşvik etme şartı koşmaktadır. Bu gün Avusturya'da Karintiya eyaletinde 13.000 Sloven, Burgenland eyaletinde 16.000 Hırvat, 5.000 Macar ve 10.000 Roman, Viyana'da ise, 6.000. Çek, 1800 Slovak, 10.500 Macar yaşamaktadır (Hammer, 2006: 301- 302).

Yasaların uygulanmasında ortaya çıkan sıkıntılar

Avusturya'da yaşayan azınlıklar lehine birçok kanun çıkarılmıştır. Mevzuattaki bu olumlu gelişmelere rağmen azınlıkların korunmasını garanti altına alacak hükümlerin uygulanmasında bazı eksiklikler bulunmaktadır. Özellikle 1955 yılında Viyana'da imzalanan StV'nin 7. maddesi Karintiya'daki Sloven ve Burgenland'daki Hırvat azınlığıyla ilgili hükümlerin uygulanmasında ciddi eksiklikler görülmektedir. Bu maddede yer alan hükümlerde tanınan iki azınlığın yaşadığı bölgelerde kendi dillerinde hazırlık dersleri ile "önemli bir oranda" yaşadıkları yerde ortaöğretim okulları açma hakkı verildi. Ayrıca bu azınlıkların kendine has özelliklerini ya da

azınlık olarak kendi haklarını hedef alan kuruluşların faaliyeti yasak olmasına rağmen, 1957 yılında “Karintiya Vatan Hizmeti” (Kärntner Heimatdienstes „KHD“) adı altında bir Alman ulusal örgütü kurulmasına izin verildi (Österreichisches Volksgruppenzentrum, 1993: 16). Bu örgütün baskısı sonucu Karintiya Valisi olan Ferdinand Werding, okullarda iki dilli eğitim yapan dersleri kaldıran bir kararname yayınladı. Karintiya eyaletinde yaşayan ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu bu kararnamedeki iki dilli derslerin kaldırılmasına yönelik bu kararı uyguladı. KHD'nin baskısıyla yayınlanan bu kararname sonucu 1958-1959 yıllarında Karintiya'daki okullarda zorunlu iki dilli eğitim kaldırıldı. Ayrıca, 1972 yılında çift dilli (Slovence-Almanca) topografik tabelaların kurulması girişimi, yine bu örgüt tarafından başarısızlığa uğratıldı (Inzko, 1988: 181).

Azınlıklar için tartışmalı olan bir diğer konu ise Avusturya'daki azınlık mensuplarının sayım sonuçlarıdır. Nüfus sayımında (özellikle azınlık üyelerinin sayısı ile ilgili sayımda) azınlıklar için daha önemli bir yere sahip olan “ana dilin” değil de “günlük konuşma dilinin” sorulması ilginç bir durum teşkil ediyor. Azınlık sayısı ile ilgili gerçek rakamlar, nüfus sayımından elde edilen sonuçlardan çok daha yüksektir (Sulzbacher, 2008: 321; Stuhlpfarrer, 1979: 105, 106). Başka bir eleştiri, “Etnik Grup Danışma Kurulların” işlevine yöneliktir. Bu kurullar sadece federal hükümete tavsiyelerde bulunabiliyorlar. Ama azınlıkların geleceğine yönelik karar alma sürecini etkileme anlamında güçlü siyasi temsil hakları yoktur. Örneğin, kendilerini etkileyen federal hükümet kararları üzerinde hiçbir veto hakları bulunmuyor (Hammer, 2006: 310). Bunun dışında Avusturya'da son yıllarda azınlıkların kültürel faaliyetlerini desteklemek için sübvansiyonların yükseltilmesinden eğitim alanına kadar iyileştirmeler söz konusudur. 1990 yılından sonra Klagenfurt/Celove'da iki dilli (Slovence ve Almanca) Ticaret Akademisi açılmıştır. Azınlıkların televizyon ve radyo yayını yapma, azınlık dillerinin Almanca'nın yanında okullarda öğretilmesi ve 2000 yılından bu yana Burgenland'da iki dilli okulların açılması, iki dilli topografya yönetmeliğinin kabul edilmesi, Kärnten'de bazı köylerde iki dilli topografik tabelaların kurulması alanında gelişmeler oldu.

Sonuç

“Azınlık” meselesi uzun bir tarihsel sürece dayanmasına rağmen, Birinci Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar, özellikle de 1989 yılındaki Doğu ve Güney Avrupa'daki gelişmelerle birlikte daha da önem kazandı. Bu bağlamda BM, Avrupa Konseyi ve AGİK/AGİT çatısı altındaki belgelerde azınlık haklarının standardizasyona yönelik önemli adımlar atıldı. Bu belgelerdeki azınlık haklarıyla ilgili hükümlerin temel amacı, her ülkenin azınlık mensuplarının kimliğini, dilini ve kültürünü korumak ve geliştirmek için tedbirlerin alınmasını sağlamaktır. Bu çabalara rağmen, uluslararası belgelerde tüm ülkeler için geçerli olacak bir “azınlık” tanımı üzerine mutabakat sağlanmış değildir. Genel olarak bu uluslararası belgelerde azınlıklar, etnik, dinsel ve dilsel farklılıklara göre sınıflandırılmaktadırlar.

Avusturya'da etnik azınlıkların hakları anayasal güvence altındadır. Anayasal güvence altına alınmış bu haklar aynı zamanda temel haklardır. Avusturya'da yaşayan azınlıklara ait en önemli düzenlemeler 1919 yılında imzalanan Saint-Germain Barış Antlaşmasındaki azınlık haklarıyla ilgili hükümler ve 1955 yılındaki Viyana'daki Devlet Antlaşmasınının 7. maddesi ile 1976 yılında yürürlüğe giren Ulusal Azınlıklar Yasası ve Federal Anayasa'nın 8. maddesidir. Bunun dışında Karintiya ve Burgenland eyaletlerindeki azınlıklarla ilgili okul yasalarındaki düzenlemeler de bu çerçevede sayılabilir.

Avusturya, uluslararası belgelerde sınıflandırılan etnik, dinsel, dilsel farklılıkları kabul etmesine ve azınlık haklarıyla ilgili hukuksal anlamda birçok olumlu gelişmeler

gerçekleştirmesine rağmen, uygulamada bazı sıkıntılarda söz konusudur. Özellikle iki dilli topografik tabelaların kurulması çabasıyla kaynaklanan çatışmalar buna örnek gösterilebilir. Bu çatışmalar, Federal Anayasa Mahkemesi'nin çözmesi gereken sorunların başında gelmektedir.

Bu haklardan, (VGG'nin 1. maddesinin 2. paragrafına göre) Avusturya Federal bölgesinde herhangi bir parçasında ikamet eden ve yerleşik olan gruplardan Avusturya vatandaşı ana dili Almanca olmayan ve kendine has ulusal karakteriyle, Federal Kanun anlamında tüzel kişiler yararlanabilecek. Bu haklardan Avusturya Parlamentosu tarafında tanınan etnik gruplardan Sloven, Hırvat, Çek, Slovak, Macar ve Roman'lar yararlanacak. Diğer ülkelerden gelerek Avusturya'ya yerleşenler, vatandaş olsalar bile, bu haklardan yararlanamazlar. Son yıllarda Karintiya ve Burgenland'da yaşayan azınlıkların kültürel faaliyetlerinin desteklenmesinde ve okullarda azınlık dillerinde ders verilmesinde olumlu gelişmeler de yaşandığı söylenebilir.

Kaynaklar

- Adaletbiz. Erişim: 08. 02. 2015,
http://www.adaletbiz.com/images/dosyalarim/AVUSTURYA_ANAYASASI.pdf
- Akademik Perspektif. Erişim: 02. 02 2015,
<http://akademikperspektif.com/2013/08/28/avrupa-birliginde-azinliklar-ispanya-bask-ornegi/>
- Baumgartner, G. (1995), 6 x Österreich Geschichte und Aktuelle Situation der Volksgruppen. Klagenfurt: Drava-Verlag
- Baumgartner, G. ve Perchinig, B. (1996), Vom Staatsvertrag zum Bombenterror, Minderheitenpolitik in Österreich seit 1945, in: Sieder, R./Steinert, H./Talos, E. (Hrsg.). Österreich 1945-1995, Gesellschaft Politik Kultur, 2. Auflage. Wien: Verlag für Gesellschaftskritik. Berber, F. ve Randelzhofer, A. (1983) (Hrsg.), Völkerrechtliche Verträge, 3. neubearbeitete Auflage. Berlin: Beck.
- Bingöl, O. (2013), Die Minderheiten in Österreich und in der Türkei; Doktorarbeit. Innsbruck
- Blumenwitz, D. (1992), Minderheiten und Volksgruppenrecht Aktuelle Entwicklung. Bonn: Kulturstiftung der Deutschen Vertriebenen.
- BUED. Erişim: 02. 02. 2015, <http://www.bued.boun.edu.tr/turik.asp?id=65>
- Capotorti, F. (1991), Minderheiten, in: Wolfrum, R. ve Philipp, Ch. (Hrsg.). Handbuch der Vereinten Nationen, 2. Auflage. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
- Ermacora, F. (1963), Handbuch der Grundfreiheiten und der Menschenrechte. Wien: Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung.
- Ermacora, F. (1988), Der Minderheitenschutz im Rahmen der Vereinten Nationen. Wien: W. Braumüller.
- Ermacora, F. (1993), Nationale Minderheiten-das Definitionsproblem, in: Müller K. (Hrsg.). Minderheiten im Konflikt, Fakten Erfahrungen Lösungskonzepte. Zürich: Neue Zürcher Zeitung.
- Gornig, Gilbert H. (2001), Die Definition des Minderheitenbegriffs aus historisch-völkerrechtlicher Sicht, in: Blumenwitz, D./Gornig Gilbert H./Murwiek, D. (Hrsg.). Ein Jahrhundert Minderheiten- und Volksgruppenschutz. Köln: Wissenschaft und Politik.

- Hammer St. (2006), Das Recht der autochthonen Minderheiten in Österreich, in: Pan, Ch. ve Pfeil, Beate S. (Hrsg.). Zur Entstehung des modernen Minderheitenschutzes in Europa, Handbuch der europäischen Volksgruppen Band 3. Wien: Braumüller.
- Heintze, Hans- J. (1998), Rechtliche oder politische Absicherung von Minderheitenrechten? Eine Einführung in die Thematik, in: Heintze, Hans- J. (Hrsg.). Moderner Minderheitenschutz. Bonn: Dietz Verlag.
- Hummer, W. (2004), Der Internationale Minderheitenschutz, in: Peter, H./Hummer, W./Schreuer, Ch. (Hrsg.). Österreichisches Handbuch des Völkerrechtes Band 1, 4. Auflage. Wien: Manz Verlag.
- Hummer, W. ve Karl, W. (Hrsg.) (2009), Regionaler Menschenrechtsschutz, -Dokumente samt Einführungen- Band 1. Wien: Nomos Verlag.
- Hyd. Erişim: 02.02.2015, <http://www.hyd.org.tr/?pid=363>
- Hyd. Erişim: 04. 02. 2015, <http://www.hyd.org.tr/?pid=290>
- Inzko, V. (Hrsg.) (1988), Geschichte der Kärntner Slowenen: von 1918 bis zur Gegenwart; unter Berücksichtigung der gesamtslowenischen Geschichte. Klagenfurt/Celovec: Hermagoras-Verlag.
- IHD. Erişim: 04. 02. 2015, <http://ihd.org.tr/index.php/san-haklarylgeleri-mainmenu-96/157-ulusal-azinliklarin-korunmasina-k-rve-slee.html>
- Kattnig, F. (Hrsg.) (1977), Das Volksgruppengesetz- eine Lösung?: Der Standpunkt Kärntner Slowene. Klagenfurt: F. Kattnig [Selbstverl.].
- KODEX (2006), Verfassungsrecht, Stand 2006, 25. Auflage. Wien: Lexis Nexis.
- Oran, B. (2004), Türkiye`de Azınlıklar. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Oran, B. (2011), Türkiyeli Gayri Müslümler üzerine yazılar. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öhlinger, Th. (1998), Der Verfassungsschutz ethnischer Gruppen in Österreich, in: Schäffer/Berka/Stolzlechner/Werndl (Hrsg.). Staat-Verfassung-Verwaltung Festschrift für Friedrich Koja. Wien: Springer-Verlag.
- Österreichisches Volksgruppenzentrum (Hrsg.) (1993), Österreichische Volkgruppenhandbücher: Kärntner Slowenen, Band 1. Wien.
- Pelinka, A. ve Rosenberger, S. (2000), Österreichische Politik, Grundlagen, Strukturen, Trends. Wien: WUV.
- Pfeil, Beate S. (2006), Die Entwicklung des Minderheitenschutzes im Rahmen des Europarates und der KZSE/OSZE, in: Pan, Ch. ve Pfeil, Beate S. (Hrsg.). Zur Entstehung des modernen Minderheitenschutzes in Europa, Handbuch der europäischen Volksgruppen Band 3. Wien: Braumüller.
- Pöllinger, S. (2001), Minderheitenprobleme und Minderheitenschutz. Wien: Neuer Wissenschaftlicher Verlag.
- Stuhlpfarrer, K. (1979), Die Kärntner Slowenen in der zweiten Republik, in: Deák, Ernő (Hrsg.). Die Volksgruppen in Österreich (Integratio; 11/12). Wien: Deák.
- Sulzbacher, C. (2008), Die autochthonen Volksgruppen in Österreich. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller

TBMM. Erişim: 01.02.2015,

<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/53-73.pdf>

Tretter, H. (1993), Der Schutz ethischer Minderheiten durch die kollektive und individuelle Rechte, in: Ermacora, F./Tretter, H./Pelzl, A. (Hrsg.). Volksgruppen im Spannungsfeld von Recht und Souveränität in Mittel-und Osteuropa. Wien: Braumüller.

Veiter, Th. (1970), Das Recht der Volksgruppen und Sprachminderheiten in Österreich. Wien: Braumüller.

Zaffi, D. (2006), Das Millet-System im Osmanischen Reich, in: Pan, Ch. ve Pfeil, Beate S. (Hrsg.). Zur Entstehung des modernen Minderheitenschutzes in Europa, Handbuch der europäischen Volkgruppen Band 3. Wien: Springer-Verlag.

Kısaltmalar

AGİK- Avrupa Konseyi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı

AGİT- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

BM- Birleşmiş Milletler

B-VG-Avusturya Federal Anayasası

KHD-Karintiya Vatan Hizmeti (Kärntner Heimatdienstes)

StGG-Temel Kanun (Das Staatsgrundgesetz)

StV- Devlet Antlaşması (Der Staatsvertrag)

StV.v.St.G- Saint-Germain Barış Antlaşması

VGG-Ulusal Azınlıklar Yasası (Das Volksgruppengesetz)